

یک چهار کلام

به کوشی: عبدالله نیازی

اشاره:
یک کلام چهل کلام، صفحه‌ای است
که بیش‌تر در ویژه‌نامه‌های مناسبتی
مطرح می‌شود. در این صفحه، شما
عصاره و خلاصه بسیاری از مطالب
عمیق و جذاب را که آگاهانه و دقیق از
میان کتاب‌های مختلف انتخاب شده و
وحدت موضوع دارد، می‌خوانید. در این
شبهه شما با چند نویسنده و نیز نوع
تفکر و قلم آن‌ها آشنا می‌شوید. با
شناختی که از شما داریم، قطعاً از این
شبهه استقبال خواهید کرد...

شماره ۷۳

مدیون یک کبوتربازم

«عارف وارسته سیدابوالحسن هاشمی» می‌گفت؛ تمام
زندگی‌ام را از یک «کبوترباز» گرفتم، پرسیدم چگونه؟
کبوترباز که کسی نیست به شما چیز یاد بدهد؟! گفت؛ اگر
بنده خدا چشمش را باز کند، همه چیز برایش کلاس است
و او را رشد و کمال می‌دهد، و ادامه داد:

کبوتربازی در همسایگی‌مان زندگی می‌کرد و همواره
مشغول پرواز دادن کبوتران بود و این موجب آزار و اذیت
دیگران شده بود.

به همین دلیل، امنیه (نیروی انتظامی آن روزها)، بارها او
را گرفته و بازداشت کرده بود و کبوترهایش را سر بریده
بود.

من جوان بودم و هنوز طلبگی را شروع نکرده بودم. یک
بار به سراغ او رفتم و گفتم: مگر تو دیوانه‌ای؟!
کبوترهایت را سر بریدند و خودت را بازداشت کردند،
دست‌بردار نیستی؟ هنوز کبوتر پرواز می‌دهی؟
گفت: «آقا ابوالحسن! تو چه کارهای؟».

گفتم: «من بنده خدایم».

گفت: «تو بنده خدایی؟ دروغ می‌گویی!». پرسیدم؛ چطور؟
گفت: «می‌دانی چرا با این همه سختی که کشیدم،
دست‌بردار نیستم و کبوترپرانی می‌کنم؟ برای این‌که من
عاشق کبوترم. همه وجودم شده کبوتر. وقتی پرواز
می‌کنند، جان من نیز به دنبال‌شان می‌رود و چشمم با به
پای آن‌ها می‌چرخد. حالا تو که بنده خدایی، این‌طور
عاشق خدایت هستی؟».

این کلام اندک، جانم را لرزاند و آتشی بر روحم انداخت و
تا یک هفته نتوانستم غذا بخورم. از آن روز به بعد...

(محمدجواد نورمحمدی، ناگفته‌های عارفان، ص ۲۹)

عطر اندیشه‌های بهاری

* ما از گناهانی که نمی‌توانیم انجام دهیم، توبه قطعی
نمی‌کنیم.
آنا تول فرانس نویسنده فرانسوی

* هر قدر هم در یک جاده، اشتباه رفته باشی، برگرد.
مثل ترکی

* وقتی توان گناه از ما رخت برمی‌بندد، به خودمان
دل خوشی می‌دهیم که پرهیزکار شدیم.
لارو شفوکو، نویسنده فرانسوی

* گناه، همواره با هراس همراه است و دلهره، مجازات آن
است.
فرانسیس والتر، نویسنده فرانسوی

* کسی که می‌داند گناه کار است، فکر می‌کند همه درباره
او حرف می‌زنند.
دنیس کاتن

* راه کج، به راه‌های کج منتهی می‌شود.
مثل استونیایی

(عطر اندیشه‌های بهاری، حسین سیدی، ص ۱۹۹-۱۹۸)

توبه شب قدر

* این مطلب که انسان اگر در شب قدر توبه نکند، تا شب
قدر آینده بخشیده نخواهد شد، با این مطلب که انسان
همیشه باید توبه کند، چگونه قابل جمع است؟
در توبه همیشه بر روی انسان باز است و توبه واقعی
همیشه پذیرفته می‌شود. مقصود روایات، این است که
شب قدر، مناسب‌ترین زمان‌ها برای پذیرش توبه و
استغفار از گناهان و توجه به خداوند است. مثل این که
انسان در شب قدر، بدون واسطه به محضر سلطان راه
یافته باشد و او در آن بارگاه، می‌تواند بدون ترس و واهمه
و بر اساس دستور خود سلطان، همه خواسته‌های خود را
بیان کند، توفیقی که در زمان‌های دیگر بسیار مشکل به
دست می‌آید. شب قدر، به مثابه ورود بلاواسطه به محضر
حضرت حق است، ورودی که در آن، وعده رحمت خاصه
الهی داده شده است...

در حقیقت، امری که در شب قدر به سادگی میسر
می‌شود، در روزها و شب‌های دیگر سال، برای کسی که
شب قدر را بدون عذر موجه درک نکرده، مشکل‌تر حاصل
می‌شود.

(پرسش‌ها و پاسخ‌ها (مجموعه پرسش‌های دانشجویی)، گروه مؤلفان، ص ۶)

توبه یعنی...

اگر راننده در مسیری به انحراف رفت، پس از پی بردن به اشتباه، از راهی که رفته، بازمی‌گردد، ولی اگر به مسیر خود ادامه دهد و فقط به زبان بگوید: منحرف شدم، عذر این راننده را نمی‌پذیرند. توبه، یعنی بازگشت از خلاف کاری و جبران گذشته، که در این صورت، خداوند هم توبه را می‌پذیرد: «ان الله یقبل التوبه»، و هم توبه‌کننده را دوست می‌دارد: «ان الله یحب التوابین». توبه باید فوری باشد، زیرا اگر گناهان جمع شوند، توبه شکل می‌شود. غبار روی لباس، با فوتی برطرف می‌شود، توبه باید فوری باشد، زیرا اگر گناهان جمع شوند، توبه شکل می‌شود. غبار روی لباس، با فوتی برطرف می‌شود، توبه باید فوری باشد، زیرا اگر گناهان جمع شوند، توبه شکل می‌شود. غبار روی لباس، با فوتی برطرف می‌شود.

حقیقت توبه و توبه حقیقی

کسی که طالب بصیرت است، به حقیقت توبه رسیده است و الا دیگر طالب بصیرت نخواهد بود. هیچ گاه شیرینی کلام و لطافت بیان استاد محمدحسن الهی طباطبایی را درباره توبه فراموش نمی‌کنم که فرمودند: توبه حقیقی، آن است که از خوبی و بدی توبه کنی. من بعد از اندکی تأمل گفتم: «توبه از بدی که بحثی در آن نیست، اما توبه از خوبی به چه معناست؟». فرمودند: «آن چه از نماز و روزه و قرائت قرآن و درس و غیره که خوب می‌پردازیم، اگر با دقت بنگریم، همه آنها را ناقص خواهیم یافت. «وهم یحسبون انهم یحسنون صنعا» این‌ها خیال می‌کنند کار خوب انجام می‌دهند. پس بر انسان آگاه، واجب است، از این به اصطلاح طاعات و خوبی‌ها که در حقیقت، اعمال ناقصند، توبه کند و تصمیم بگیرد آنها را به صورت کامل که مورد قبول خداوند باشد، انجام دهد. (اسرار سلوک (رهنمودهای اخلاقی استاد حسن‌زاده آملی)، علی محیطی، ص ۱۷۶)

گناه، نیکی می‌شود

لطف و عنایت خدا در حق بندگان خود، آن گونه است که وقتی بنده‌ای گرفتار گناه و معصیت شود و به سوی خدا بازگردد و توبه نماید، خداوند نه تنها گناهش را می‌آمرزد و او را مورد عفو قرار می‌دهد، بلکه گناهش را به حسنه تبدیل می‌نماید: «کسی که (از گناه خویش) توبه کند و ایمان بیاورد و عمل صالح انجام دهد، خداوند گناهان چنین کسانی را تبدیل به حسنه‌ها می‌کند و خداوند، آمرزنده و مهربان بوده و هست. بنابراین، توبه نیز عامل از بین بردن گناه و معصیت است و هر انسان خردمند و عاقلی باید از آن استفاده کند. (اثار گناه در زندگی و راه جبران، علی اکبر صدیقی، ص ۲۸۵)

۱. تصمیم قطعی بر عدم تکرار گناه در آینده که حتی اگر او را بکشند یا به آتش بسوزانند، نه از روی اختیار و نه اجبار، دیگر راضی به ارتکاب آن گناه نگردد. ۲. تصمیم بر آن که در آینده، ثابت‌قدم در این راه باشد، حتی برای این که مبادا مرتکب گناه گردد، نذری نموده و یا کفاره‌ای قرار دهد که اگر بار دیگر مرتکب آن گناه شد، مجبور به تحمل و پرداخت آن گردد. (اوصاف الاشراف (اسان‌ترین راه برای سیر و سلوک و تهذیب نفس)، خواجه نصیرالدین طوسی، بازنویسی: سیدمحمدرضا غیاثی، ص ۴۶)

هنگام توبه، خدا را چگونه بخوانیم؟

۱. لازم است که ششمنی و تضرع و ناله و گریه در توبه، از جهت اندازه و کیفیت، با بزرگی گناه و فراوانی آن متناسب باشد و بهتر است که خدا را به هنگام طلب آمرزش، با نام‌ها و صفاتی که مناسب حالت توبه است، بخواند، بلکه اگر توبه‌اش از گناه مخصوصی است، نیز باید با نام‌هایی بخواند که با آن گناه متناسب است؛ نیز باید حالت، شکل، لباس و حرکات توبه‌کار، به گونه‌ای باشد که رحمت و عطوفت الهی را هرچه بیشتر جلب نماید، از قبیل اظهار بیچارگی و ترس، نیز از درهایی وارد شود که وارد شدن از آنها شایسته اوست. (رساله اقامه الله، حاج میرزا جواداقا ملکی تبریزی، ص ۲۲)

دوش طریذ پرش توبه

تبهین نقطه از نقاط آغاز، توبه و استغفار است. وقتی که انسان در اثر غفلت و نادانی و یا طغیان غرائز حیوانی و هوای نفسانی، دچار گناه شد، باید بی‌درنگ خود را در معرض رحمت الهی قرار دهد و از او آمرزش بطلبد و با آب توبه و استغفار، دل و جان خود را شست‌وشو دهد که سهل‌انگاری و اسرئوف و فردا کردن در امر توبه، خود گناه دیگر و دلیل بر طغیان مضاعف است. از قرآن کریم استفاده می‌شود که توبه، با و شرط پذیرفته می‌شود. این که گناه، در اثر جهل و نادانی واقع شده باشد، نه با انگیزه کفر و طغیان.

(دیگر این که) انسان، پس از ارتکاب جرم، بلافاصله پشیمان شده و هرچه زودتر توبه کند. خداوند در این مورد می‌فرماید: تنها توبه کسانی نزد خدا شایسته پذیرفتن است که از روی نادانی مرتکب گناه می‌شوند و به‌زودی توبه می‌کنند. خدا به سوی آنها برمی‌گردد او مورد لطف خدا واقع می‌شوند! و خدا، دانا و حکیم است، اما آنان که در حال کفر از دنیا می‌روند، توبه‌شان پذیرفته نخواهد شد و برای آنان عذاب دردناکی آماده شده است. (تفهیمات آغاز در اخلاق عملی، آیت‌الله مهدوی کی، ص ۱۹)

چهار ویژگی امت محمد

منقول است که حضرت آدم فرمود: خداوند، چهار ویژگی به امت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله عطا فرموده که به من نداده است. اول آن که تا به مکه نرفتم، خدا توبه مرا قبول نفرمود ولی امت محمد، در هر وقت و هر کجا که دعا کنند، خدا قبول می‌فرماید. دوم، وقت ترک اولی، لباس‌های من از تنم ریخت و عریان ماندم، درحالی که امت محمد، با آن همه معاصی، سوم، بعد از ترک اولی، خدا میان من و همسرم جدایی افکند ولی امت محمد، هر قدر نافرمانی کنند، میان آنان و چهارم، من در بهشت بودم، به واسطه گناهانی است که انسان در دنیا مرتکب گناه می‌شوند و تشویق به آنی که مرتکب گناه می‌شوند و وعده می‌دهد که توبه آنها پذیرفته شده است، ترک، فکر و تدبیر کند و این نکته که ببرد و انسان، توفیق توبه پیدا نکند. در این نکته که کفر گناهان در دنیا بود و گرفتاری‌هایی که در دنیا دامگیر بود و واسطه گناهانی است که انسان در دنیا مرتکب گناه می‌شوند و تشویق به آنی که مرتکب گناه می‌شوند و وعده می‌دهد که توبه آنها پذیرفته شده است، ترک، فکر و تدبیر کند و این نکته که ببرد و انسان، توفیق توبه پیدا نکند. در این نکته که کفر گناهان در دنیا بود و گرفتاری‌هایی که در دنیا دامگیر بود و واسطه گناهانی است که انسان در دنیا مرتکب گناه می‌شوند و تشویق به آنی که مرتکب گناه می‌شوند و وعده می‌دهد که توبه آنها پذیرفته شده است، ترک، فکر و تدبیر کند و این نکته که ببرد و انسان، توفیق توبه پیدا نکند.

برترین عذرخواهی

در «فردات راغب»، در معنای توبه می‌خوانیم: «توبه، به معنای ترک گناه است به زیباترین صورت و آن رساترین صورت عذرخواهی است. عذرخواهی سه گونه است: یا آن که می‌گوید فلان کار را نکردم، یا می‌گوید: آن کار را کرده‌ام ولی منظورم از آن کار چنین و چنان بوده و یا می‌گوید: آن کار را کرده‌ام ولی بد کرده‌ام و دیگر هرگز نخواهم کرد. و قسم چهارمی برای آن نیست، و این قسم آخر، همان توبه است و توبه در زبان شرع، عبارت است از ترک گناه به خاطر زشتی آن و پشیمانی از آن چه در گذشته واقع شده و تصمیم بر ترک بازگشت به آن گناه (در آینده) و جبران آن کارها که قابل جبران است. (توبه) زیباترین پوزش، محمدحسن جعفری، ص ۵۷)

در آنها انسان را ترغیب و تشویق به آنی که مرتکب گناه می‌شوند و وعده می‌دهد که توبه آنها پذیرفته شده است، ترک، فکر و تدبیر کند و این نکته که ببرد و انسان، توفیق توبه پیدا نکند. در این نکته که کفر گناهان در دنیا بود و گرفتاری‌هایی که در دنیا دامگیر بود و واسطه گناهانی است که انسان در دنیا مرتکب گناه می‌شوند و تشویق به آنی که مرتکب گناه می‌شوند و وعده می‌دهد که توبه آنها پذیرفته شده است، ترک، فکر و تدبیر کند و این نکته که ببرد و انسان، توفیق توبه پیدا نکند.